

Översikt över statliga åtgärder till skogens skydd mot skadeinsekter.

Av

IVAR TRÄGÅRDH.

De skogliga förhållandena i olika länder äro mycket avvikande från varandra, och till följd härav spela skogsinsekterna i det ena landet en mycket framträdande roll, i ett annat land en mycket underordnad. Till följd härav förefinnes i somliga länder en i detalj organiserad statlig verksamhet mot skogsinsekter, medan andra länder totalt sakna dylik. Även andra omständigheter än behovet resp. icke behovet av statliga åtgärder spela naturligtvis in, t. ex. de olika ländernas statsskick samt politiska och ekonomiska faktorer. Icke desto mindre torde en översikt av vad som på detta område åtgjorts inom andra, jämförbara länder ej sakna ett visst intresse, icke så mycket för att besvara frågan, vilka åtgärder, som i vårt land äro nödvändiga till skogens skydd — ty, denna fråga bör givetvis behandlas uteslutande i relation till det skydd, som vårt lands skogar kan anses behöva — utan fastmera för att ev. erhålla direktiv om hur ett dylikt skydd skall i praktiken på bästa sätt kunna genomföras.

För att erhålla autentiska uppgifter i berörda avseende utsändes i december 1935 en skrivelse av följande lydelse till c:a 35 av de ledande skogsentomologerna.

»Det är min avsikt att göra en sammanställning av de lagar och bestämmelser, som i de stora kulturländerna regleras bekämpandet av skogsinsekterna eller förebyggandet av deras förökning. Jag tillåter mig därför att översända närslutna frågeformulär.

1. Hur är hos Er de statliga och privata skogsägarnas rapportverksamhet (rörande skogsinsekter) organiserad?
2. Existerar anmälningsskyldighet ifråga om uppkommande härjningar?
3. Finnes straff vid försummad anmälan?
4. Vilka lagar eller bestämmelser regleras skogsägarnas verksamhet vid huggning, avverkning o. d. i syfte att förebygga skadegörelse av skogsinsekter.
5. Finnas särskilda förhållningsåtgärder rörande skogens behandling efter naturkatastrofer, såsom snöbrott, storm, brand o. s. v.
6. Hur kontrolleras effektiviteten av dessa regler?
7. Vilken straffpåföljd finnes vid brott mot reglerna?»

I det följande skall jag lämna en översikt över innehållet i svaren.

Norge (statsentomologen T. H. Schøyen).

»De private skogseiere insender ikke rapporter om skogens sundhetstilstand. Statens skogsfunksjonærer sender en årlig rapport til skogsdirektøren (landbruksdepartementets skogskontor) angående skogsdriften og skogenes tilstand i sin almindelighet, herunder eventuelle sykdomme og insektangrep.

Anmeldelseplikt om insektherjninger eksisterer ikke.

Spesielle bestemmelser er utferdiget bare i 2 tilfeller ovenfor Margboreren. Særskilte forholdsregler efter naturkatastrofer er ikke påbudt.»

Lagtexten angående större märgborren är av följande lydelse.

»Kongelig resolusjon

av 14 februar 1919.

I medhold av lov om bekjempelse av skadeinsekter og plante-sygdommer av 21 juli 1916 § 1 bestemmes, at »Margboreren» (*Hylesinus (Myelophilus) piniperda*) inntil videre skal anses farlig for skogtrær.

Plakat

av 14 februar 1919

om foranstaltninger til bekjempelse av »Margboreren».

I kraft av lov om bekjempelse av skadeinsekter og plantesygdommer av 21 juli 1916 bestemmes herved:

1. Innen Voss herred, Hordaland fylke, skal det inntil videre være forbudt å la furutømmer eller avfall efter furutømmer (kvist unntatt) ligge ubarket i tiden fra 1 mai—1 september. Likeledes skal det i nevnte tidsrum inntil videre være forbudt å la furustubber fra siste vinters hugst stå ubarket.
2. Efter påbud fra fylkesskogmesteren, skogforvalteren eller statsentomologen skal vedkommende eiere eller brukere være forpliktet til å hugge og avbarke stående skog i den utstrekning, som de nevnte funksjonærer av hensyn til insektsfaren finner nødvendig. Kfr. nevnte lovs § 5, § 6 og § 2 c.

3. Krav på godtgjørelse for utlegg eller arbeide eller erstatning for skade må fremsettes for Landbruksdepartementet, politiet eller nogen av de i lovens § 5 omhandlede funksjonærer innen 6 — seks — måneder, efterat utlegget, arbeidet eller skaden har funnet sted, jfr lovens § 7.
4. Overtredelse av foranstående bestemmelser medfører straffansvar.
5. Denne plakat trer i kraft straks.»

Denna lag är intressant i flera avseenden. Utom bestämmelsen, att obarkat virke eller timmeravfall, med undantag av grenar, ej får finnas i skogen under tiden 1 maj—1 september, påträffar man också den föreskriften såväl att tallstubbar måste barkas, som att efter särskilda anvisningar från myndigheterna även växande, angripna träd skola fällas och barkas, och slutligen är skogsägaren berättigad till gottgörelse för utlägg eller arbete eller ersättning för skadan, om framställning göres till lantbruksdepartementet inom sex månader.

Slutligen medför överträdelse av lagen straff. Med andra ord:

1. en viss tidpunkt fixeras för en viss åtgärd,
2. barkning av stubbar och angripna träd påbjudes,
3. ersättning för arbetet kan erhållas,
4. straff för överträdelse av lagen stipuleras.

Danmark (Statsskovdirektoratet).

Här finnes ingen organiserad rapportverksamhet, ej heller några lagbestämmelser om bekämpandet av skogsinsekter.

Finland (U. Saalas).

Distriktsförstmästarna ha skyldighet att årligen till forststyrelsen avgiva uppgifter av olika slag. I frågeformulären ingå även förfrågningar om skadeinsekter och annan skada. Men allt beror på, hur förtrogna de olika förstästarna äro med förhållandena. Somliga (ytterst få) giva mera ingående uppgifter, de flesta lämna alldeles osäkra uppgifter eller lämna frågorna obesvarade.

För de privata skogsägarna finnes ingen anmälningsskyldighet.

Frankrike (Et. Hubault).

Ingen årlig rapporttjänst är organiserad ifråga om skogsinsekterna. Ej heller finnes några allmänna lagbestämmelser, som reglera avverkningar, gallringar o. d. ur skogsentomologisk synpunkt. Men å ändra sidan lämnar domänstyrelsen (Administration des Eaux et Forêts) nästan alltid särskilt specificerade instruktioner vid avverkningarna inom statens skogar, t. ex. rörande uppbränning av toppar och barkning av det fällda timret. Dessa instruktioner och förordningar, vilka alltid förekomma, när det gäller barrskogar, respekteras alltid av skogsmännen.

För de privata skogarna och de kommunala skogar, vilka ej administreras av domänstyrelsen, finnas inga bestämmelser angående avverkningar o. d. ur skogsentomologisk synpunkt, utan detta regleras ibland genom avtal mellan säljaren och köparen, ofta underlåtes detta.

Inga allmänna eller speciella föreskrifter existera angående åtgärder efter naturkatastrofer. Men för statens skogar ingriper alltid förvaltningen och föreskriver särskilda försäljningar, förbundna med snabba avverkningar. I de privata skogarna kan intet göras.

Polen (M. Nunberg).

Statskogarna.

Rapporttjänsten. Från statsskogsförvaltningen utsändas i början av vegetationsperioden till alla (49) revirförvaltare (Oberförstereien) kort med frågeformulär av två slag för anmälan, dels av skador, orsakade av den livlösa naturen, snöbrott, torka, storm e. d., dels av insektsskador. Anmälan skall vara insänd inom tre dagar efter det att skadan iakttagits.

Dessutom utföras av alla reviren, inom vilka tallskogar finnas, varje höst insamlingar av i marken övervintrande larver och puppor. Detta sker enligt direktiv, utfärdade av skogsförsöksinstitutet, om hur och var insamlingar skola göras och hur resultatet skall införas på de formulär, som utsänts. Både kopia av protokoll och insamlat material sändes till skogsförsöksinstitutet, där insekterna bestämmas, ev. parasiter kläckas och sammanställningar göras.

De ev. bekämpningsåtgärder, som behöva utföras med anledning av rapporter eller insamlat material, utföras av institutet, varvid vederbörande skogspersonal har skyldighet att medverka.

Straffet för överträdelse av dessa föreskrifter avhänger av de förhandenvarande omständigheterna.

Enskilda skogar.

Följande förordning utfärdades år 1932. När massuppträdande av skogsinsekter inträffar, äro skogsägarna samt ägarna av virkesförråd och sågar, vilka ligga inom ett avstånd av 3 km från ifrågasvarande skog, skyldiga att omedelbart inrapportera dessa till vederbörande myndigheter (Wojewodschaft). De senare äga att påkalla de förebyggande eller bekämpningsåtgärder, som äro av nöden. Försummelse att göra anmälan straffas med böter av intill 200 zloty, och uraktlåtenhet att följa de givna föreskrifterna med intill 500 zloty.

Professor S. Kozikowski kompletterar Nunbergs framställning genom att meddela, att de privata skogsägarna i allmänhet vända sig till de institut för skogsskydd och skoglig entomologi som finnas vid universiteten.

Överträdelse av den ovannämnda lagen medför förbud för skogsägaren att nyttja skogen.

Letland (Brammanis).

I skogsskydslagens allmänna bestämmelser stadgas, att lagen gäller alla skogar, vare sig de tillhöra staten, kommunen eller enskilda, eller äro parker eller naturreservat. Bland de speciella bestämmelserna märkas följande.

Skogs- eller virkesägare måste sörja för att alla förhållanden undanröjas, vilka kunna gynna utbredningen av skogsinsekter och trädens skadande. För detta ändamål måste de i rätt tid avverka döda, vindbrutna eller oväxtliga träd. Avfallet måste bortskaffas, och virket måste barkas och uppläggas i överensstämmelse med jordbruksdepartementets föreskrifter. Avverkningar få ej utan tillstånd av departementet utföras under tiden 1 maj—15 september. Undantag göres för avverkning för husbehov och huggning av skadade, döda eller vindbrutna träd.

Särskilda bestämmelser för bekämpandet av skogsinsekter och träd-sjukdomar, utfärdade på grundval av skogsskyddslagen.

Alla jordägare, inom vilkas domän skog eller enstaka träd eller buskar finnas, ävensom ägare av virke, sågar och andra trädförädlingsanstalter, äro skyldiga att rätta sig efter följande bestämmelser.

1. Under tiden 15 september—20 maj fällda barrträd eller timmerstockar samt vindbrutna barrträd måste, så framt de bliva kvarliggande på avverkningsplatsen, vara helbarkade eller randbarkade senast 1 juni. Avverkningsplatsen måste rensas och befrias från grövre avfall, toppar och grenar med över 3 cm diameter. Mindre avfall måste antingen bortskaffas eller utbredas likformigt på hygget. Randbarkningen måste ske i enlighet med myndigheternas anvisningar.
2. Barrträd, som fällas under tiden 20 maj—15 september, liksom vindfällda träd, måste helbarkas eller randbarkas inom 10 dagar efter avverkningen, om de kvarligga i skogen; hyggena måste rensas.
3. De sjuka eller döende träd, som växa i utkanten av bestånden och som kunna gynna utbredningen av olika skogsinsekter eller sjukdomar, måste fällas i rätt tid, varefter virket, om det skulle kvarligga i skogen, måste helbarkas eller randbarkas. Hyggena måste rensas.
4. Allt virke, som under tiden 10 juni—15 september befinner sig vid vägkanter, upplagsplatser o. d., måste ofördröjligen helbarkas eller randbarkas. Det sagda gäller ej för stationära sågar eller vattenlagt virke.
5. Om sågverk o. d. innebär fara för närliggande skogar, måste de efter anmodan av vederbörande jägmästare flyttas till någon

annan plats. Uppförandet av ett nytt sågverk inom 500 m:s avstånd från skogen förutsätter i varje enskilt fall vederbörande jägmästares tillstånd.

6. Ägare och arrendatorer av sågar samt virkeshandlare äro skyldiga att sörja för renlighet inom sina områden och att uppbränna eller oskadliggöra allt avfall, varvid alldeles särskild noggrannhet och sorgfällighet måste ägnas åt uppläggningsen och lagrandet av exportvirket.
7. Om jordägaren resp. sågverksägaren eller timmerhandlaren ej i rätt tid efterkommer ovanstående förordningar eller vägrar att efterkomma dem, äger vederbörande jägmästare rätt utföra arbetena på den skyldiges bekostnad.

Ryssland, Ukraina (D. Rudnev).

Skogspersonalens verksamhet till skogens skydd mot skadeinsekter regleras och kontrolleras av »den ständiga kommissionen för skogsinsekt- och sjukdomsbekämpning», som år 1932 organiserades vid folkkommissariatet för skogarna.

1. Inom de olika skogsområdena utföres bekämpningen antingen av särskilda kommissioner eller också av de skogsvårdsavdelningar, som äro knutna till olika institutioner. Detta arbete omfattar ej blott planläggandet av arbetet på grundval av regelbundet insända rapporter från reviren, utan även de vetenskapliga undersökningar av olika slag, som kunna vara nödvändiga, med anlitande av vederbörande bevakningspersonal.

I särskilt viktiga och komplicerade fall sändas särskilda instruktörer; så t. ex. blir en aviakemisk kampanj (bepudring från aeroplan) anförtrodd åt trusten lantbruks- och skogsbruksaviation.

De olika vetenskapliga försöksanstalterna deltaga ej blott i bearbetningen av enstaka praktiska och teoretiska frågor, som stå i samband med bekämpningarna, utan deltaga också i själva det praktiska arbetet.

I Ukraina tar skogsskyddsavdelningen i Ukrainska vetenskapliga undersöksinstitut för skogsbruks- och agroforstförbättring i Charkow befattning med detta arbete. I detta institut arbeta skogsentomologerna N. S. Grese, Z. S. Golowjanko, B. Zjopkalo m. fl. Likaledes deltaga i arbetet den ekologiska avdelningen av Ukrainska vetenskapsakademiens zoologisk-biologiska avdelning.

2. Reviren äro skyldiga att på regelbundet insända rapportblanketter anmäla uppträdandet ej blott av en skadeinsekts massförökning utan över huvudtaget alla skadeinsekter de iakttaga. Detta har pågått under de senaste 12—15 åren. Under den sista tiden ha på några platser inrättats särskilda iakttagelsestationer.
3. Försummelse att anmäla skador bestraffas i olika grad, beroende

- på graden av försumlighet. Dock utmätas straffen blott i förbindelse med bestraffningar av andra försummelse.
4. Ifråga om skogliga åtgärder, även mot insekter, finns inom varje revir en arbetsplan för en följd av år framåt, i vilken hänsyn tages till tidpunkten för avverkningar, rensning av hyggen, särskilda försiktighetsmått vid kulturer m. m.
 5. Övervakandet av skogens tillstånd i fråga om skogsinsekterna sker av de olika avdelningarna av respektive skogsorganisationer samt genom särskilda instruktörer och skogspatologer varvid speciella undersökningar, insamlingar o. d. Ännu har det dock ej lyckats att ordna en fullständig kontroll, emedan fackmännen äro för få och ofta överhopade av andra arbeten.
 6. När föreskrifterna icke följas, uppstå stora förluster, genom att stora arealer skog antingen skadas eller fullständigt ödeläggas; ibland uppstå på detta sätt nya härdar. De personer, som äro skuld härtill straffas i förhållande till graden av skyldighet. Graderna äro från avsked till förvisning eller instämmande inför domstol, som kan ådöma intill 3 års fängelse. Dyliga straff utdömas dock jämförelsevis sällan; vanligen sker det i förbindelse med andra överträdelser.

Tyskland (Eidmann, Prell, Dingler).

Preussen (Eidmann).

Rapportverksamheten.

Stats- och kommunkogarna.

1. I tallskogsreviren äro revirförvaltarna skyldiga att årligen utföra provinsamlingar av följande i marken övervintrande insekter: vanliga tallstekeln, tallflyet, tallmätaren, tallspinnaren och tallsvärmaren, och före den 15 december insända rapport om antalet pr kvm anträffade exemplar.
2. Så snart en oroväckande förökning av någon skogsinsekt iakttages, måste anmälan jämte förslag till åtgärder insändas.
3. Utom de i mom. 1 omtalade rapporterna måste revirförvaltarna varje år före 12 december anmäla förekomsten av alla viktiga skadeinsekter under den förflutna sommaren till överjägmästaren (Regieringsförstamt), som avgör, hur bekämpningen skall utföras. Vid större härjningar träffas avgörandet av Preussiska Landesforstmeister i Berlin. Uraktlåtande att anmäla förekommande angrepp bestraffas disciplinärt.

Enskilda skogar.

År 1905 organiserades ett rapportväsen för hela växtskyddet under överinseende av Biologiska Riksanstalten i Berlin-Dahlem och

med c:a 35 huvudstationer för växtskydd som närmaste organ samt 5 filialer (Zweigstelle). De skogliga huvudstationerna representeras i nordöstra Tyskland av skogshögskolan i Eberswalde, i nordvästra Tyskland av skogshögskolan i Hann. Münden, i övriga delar av landet ansvara växtskyddsstationerna även för skogsinsekterna.

I Preussen äro i varje överjägmästaredistrikt c:a fyra jägmästare utsedda till rapportörer, vilka varje månad insända rapporter över de viktigaste skogsinsekterna, vilka rapporter även omfatta de inom samma områden befintliga enskilda skogarna. Rapporterna vidarebefordras till riksanstalten, som bearbetar dem.

Härjningar skola omedelbart anmälas. Någon anmälningsplikt för den enskilde skogsägaren finnes ej, men den kan från fall till fall åläggas honom av polismyndigheterna.

Åtgärder mot skogsinsekter.

a. Statsskogarna i Preussen.

1. Reglementet föreskriver, att årligen sjuka eller döda träd skola bortskaffas.
2. Efter storm- och snöbrott inställes den regelbundna avverkningen, en uppskattning verkställes av de skadade trädens antal och kubikmassa och en plan uppgöres för upparbetning och utdrivning av virket, varvid särskilda åtgärder vidtagas för att motarbeta barkborrarnas förökning.
3. Några speciella förhållningsregler finnas ej, men flygblad utgivas i särskilda fall, och de i dessa meddelade riktlinjerna måste följas.
4. I bestämmelserna angående virkesförsäljning i Preussen finnes angiven den tidpunkt, före vilken i skogen kvarliggande virke måste vara barkat.
5. Bestämmelsernas efterlevnad kontrolleras och deras överträdande bestraffas disciplinärt.

b. Enskilda skogar.

Polisbestämmelser angående virkets barkning före en viss tidpunkt finnas i vissa områden. Deras överträdelse bestraffas med intill 150 Rm böter, eller också utför staten barkningen på ägarens bekostnad.

Även i andra delar av Tyskland existera liknande förordningar och bestämmelser. I Sachsen t. ex. handhaves arbetet av den till skogshögskolan i Tharandt anknytna statliga huvudstation för växtskydd, som ordnat en ingående rapporttjänst enligt följande riktlinjer. De 117 olika revir, som insända rapporter äro betecknade med siffror och bokstäver för att möjliggöra kortfattade översikter av rapporterna rörande en viss insekt. Angreppets styrka utmärkes med: + ringa, ++ märkbart, +++ starkt.

Anstalten sänder till rapportörerna på brevkort frågeformulär, vilka innehålla nummer på de skadeinsekter, vilkas förekomst och utbredning riksregeringen önskar upplysning om, eller vilkas uppträdande är av intresse för Sachsen.

Rapporten omfattar endast en viss tidrymd, som utmärkes på rapportkorten. Särskilda rapporter sändas månadsvis under tiden mars—oktober samt även november—december och januari—februari.

På grundval av rapporterna utarbetas i Tharandt ytterst kortfattade sammandrag, vilka omfatta ända till 60 olika insektsarter och utsändas till alla revirförvaltarna. Tio gånger om året får följaktligen varje revirförvaltare en foliosida full med siffror och bokstäver enligt typen, granbarkborren: + 15, 21, 25 ab, 30, 33 ab, 40 ab, 47 + + 27, 73 ab o. s. v. Särskilt hotande angrepp rapporteras omedelbart utan hänsyn till tidpunkten för de ordinarie rapporternas insändande.

Så snart tvivelaktiga fall föreligga, skola rapportörerna insända materialet.

Sverige. I vårt land finnas ännu inga lagar eller förordningar till skogens skyddande mot skadeinsekter. I december 1937 höll jag emellertid på Skogsvårdsstyrelsernas förbundsstämma ett föredrag om »Behovet av åtgärder till skogens skydd mot skadeinsekterna». Med anledning härav tillsattes en kommitté för att ytterligare utreda denna fråga. Kommittén kommer att föreslå, att även enskilda skogsägare åtaga sig anmälningsskyldighet, så snart någon märkbar skadegörelse iakttages. F. n. är det blott revirförvaltarna, som en gång om året insända rapporter till K. Domänstyrelsen. För övrigt är det meningen att genom intensiv upplysning med tillhjälp av folkskrifter o. d. söka åstadkomma en praxis som tar sikte på skogsinsekternas motarbetande. Slutligen föreslås en lag, som ger skogsvårdsstyrelserna rätt, att, om vid mera omfattande härjningar givna föreskrifter ej följas, låta utföra åtgärderna på den försumlige skogsägarens bekostnad. Man får därför hoppas, att vårt land inom kort ej längre skall befinna sig i sista ledet ifråga åtgärder till skogens skydd mot skadeinsekter.